

Motivationsfaktorn i inlärnin- g av det andra inhemska språket

De sjunkande inlärningsresultaten i det andra inhemska språket har under de senaste åren varit under lupp och lett till flera rekommendationer för nationella strategiska satsningar men även förslag för utveckling på klassrumsnivå. Vad kan enskilda lärare faktiskt påverka i den egna undervisningen för att förbättra inlärningsresultaten?

Jessica Smulter, vägledare vid kontinuerligt lärande, Åbo Akademi
Sanna West, vägledare vid kontinuerligt lärande, Åbo Akademi

Inlärningsresultaten i det andra inhemska språket har den senaste tiden diskuterats flitigt både i samhället, i media och vid olika instanser. Nationella kartläggningar visar en tydligt sjunkande trend för inlärningsresultaten i både svenska och finska i grundskolan, vilket har lett till att rekommendationer och åtgärdsförslag på olika nivåer lyfts fram. Tydligt är att mycket arbete behöver göras på samhällsnivå, men vad är lärares roll i denna diskussion? Med detta som bakgrund formades idén till Språksilta, en tvåspråkig lärarfortbildning arrangerad av Åbo Akademi. Syftet med fortbildningen var att stöda lärarna att utveckla sin undervisning och tillämpa en del av dessa rekommendationer i praktiken.

I kartläggningarna och rapporterna lyfts motivation och språkens status upp som faktorer som påverkar språkinläringen. Därtill förs tydliga utvecklingsbehov fram gällande lärar-

nas kompetenser och det pedagogiska förverkligandet av undervisningen. Motivation och positiv inställning till målspråket ringas in som faktorer som har ett tydligt samband med bättre inlärningsresultat. Kartläggningarna efterlyser mångsidiga arbetssätt för språkinläring, autentiska möjligheter

Eftersom motivation är så komplext, finns det därmed också flera olika sätt hur lärarna kan påverka elevernas motivation i rätt riktning.

att använda språket samt utveckling av lärarnas kompetenser i bedömning, för att ge jämlik utbildning till alla elever.

Motivation som den röda tråden

Även om elevernas låga motivation till språkinläring är det som i diskussionerna ofta ses som orsak till de dåliga inlärningsresultaten, lönar det sig ändå inte att lägga kraft på vad som rör sig i elevernas tankar. I stället borde fokus ligga på hur man kan inspirera eleverna till att satsa på inläringen av språk. Det är gynnsamt för språkinläringen att eleverna redan inom småbarnspedagogiken får smaka på och bekanta sig med det andra inhemska språket. Att i tidig ålder börja med till exempel språkduschar och lekfulla kommunikativa övningar är något som rekommenderas för att väcka nyfikenhet och positiva attityder till det andra inhemska språket.

Motivation är ett mångfacetterat och dynamiskt begrepp, som varierar hos individen i olika situationer och genom tiden. Motivationsforskningen är ofta individfokuserad men motivation kan beaktas på makro-, meso- och mikronivå (till exempel samhället, skolan och den enskilda eleven). Elever är som individer också olika och därmed kan det vara olika faktorer som påverkar den enskilda elevens motivation.

Eftersom motivation är så komplext, finns det därmed också flera olika sätt hur lärarna kan påverka elevernas mo-

tivation i rätt riktning. Ett exempel som ges i åtgärdsförslagen är att språkundervisningen bör kännas meningsfull för eleverna och att läraren bör sträva efter att ge eleverna möjlighet att använda målspråket i autentiska situationer. Här är samarbete mellan svensk- och finskspråkiga skolor någonting som lyfts fram, till exempel utbyten och tandemundervisning.

Bakom motivationsproblem kan det också ligga en känsla av rädsla för att misslyckas eller att eleverna upplever ångest över att uttrycka sig på ett främmande språk inför andra. Forskning visar att läraren kan motverka denna så kallade språkängslan, genom att medvetet arbeta för en trygg atmosfär i klassrummet, i vilken eleven vågar försöka uttrycka sig på målspråket.

Vidare har forskning visat att visualisering också är en metod, som lärarna kan använda sig av för att påverka elevernas motivation. Lärarna kan hjälpa eleverna att visualisera sig som användare av målspråket i framtiden. Genom didaktiska aktiviteter i klassrummet stimuleras elevens vision om sig själv som blivande målspråksanvändare.

En annan strategi att ytterligare stöda elevernas motivation är att hjälpa eleverna att koppla sitt språklärande till konkreta och realistiska mål. Till sammans med läraren definierar eleven konkreta mål som känns viktiga för eleven själv och som ligger på en utmanande men nåbar nivå, vilka sedan kontinuerligt följs upp.

Lärofortbildningen Språksilta

Med avstamp i åtgärdsförslag från de nationella rapporterna och med finansiering av Utbildningsstyrelsen planerades lärofortbildningen Språksilta vid Åbo Akademi. Fortbildningen genomfördes 2023–2024 och blev en scen för en fungerande, meningsfull tvåspråkighet och ett aktivt samarbete mellan lärare i finsk- och svenskspråkiga skolor. Målgruppen för fortbildningen var lärare som undervisar i det andra inhemska språket finska i svenskspråkiga skolor och svenska i finskspråkiga skolor.

Trots att finsk- och svensklärarnas

undervisningsmiljöer skiljer sig åt, visar forskning och aktuella rapporter att utmaningarna i de båda ämnena ofta är likartade. Elevernas intresse för språkinlärning tycks vara lågt och inlärningsresultaten har haft en sjunkande trend i båda språkgrupperna. Att samla de båda språkgrupperna till samma fortbildning visade sig vara ett lyckat koncept, lärarna kunde utbyta erfarenheter och även nätverka för att hitta samarbeten och utbyten. Många deltagare lyfte fram det värdefulla i att få träffa andra i samma yrkesroll – särskilt eftersom de ofta kan vara ensamma i sitt ämne på den egna skolan.

Mera fortbildning våren 2026

Glädjande nog har en ny omgång av fortbildningen Språksilta beviljats finansiering från Svenska Kulturfonden och Svenska Litteratursällskapet. Med långt samma koncept som den första, genomförs en ny omgång av Språksilta i mars–maj 2026. Även denna gång är det en tvåspråkig flerformsfortbildning med distanstreffar och närstudiedagar. Målgruppen är lärare som undervisar i det andra inhemska språket i åk 1–9.

Fortbildningen startar med en djupdykning i begreppet motivation i kontexten inlärning av det andra inhemska språket i grundskolan. Med tanke på vikten av att skapa en trygg atmosfär som främjar språkinlärning följer teman som arbetsro och empatisk språkundervisning. Under närstudiedagarna i Tammerfors ges utrymme åt nätverkande och utbyte av erfarenheter. Med åtgärdsförslagen från de tidigare nämnda nationella rapporterna i åtanke bekantar sig deltagarna med mångsidiga arbetssätt så som utomhuspedagogik, kroppsligt lärande och kommunikativa arbetssätt för att få inspiration och idéer till att utveckla sin undervisning.

Fortbildningen är tvåspråkig och innehållet hålls antingen på finska eller svenska eller så är presentationerna tvåspråkiga. Därmed ges även lärarna själva möjligheter till autentiska situationer att använda språket som de undervisar i. □

Texten baserar sig på följande rapporter, kartläggningar, artiklar och allmän språkdiskussion:

Alisaari, J., Björklund, M., Harju-Autti R. & Heikkola L. M. (2024). Språkundervisningens nuläge och framtidsvisioner. Utbildningsstyrelsen & TankeMedjan Magma.

Härmälä, M. & Marjanen J. (2023). B1-ruotsin oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2022. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 10:2023.

Tillgänglig:

https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1023.pdf

Kangasvieri, T., Huhta A. & Kalaja P. (2023). Motivoinnalla monikieliseksi maailmankansalaiseksi. I: Pitkänen-Huhta, A., K. Märd-Miettinen & T. Nikula (red.) 2023. Kielikoulutus mukana muutoksessa – Language education engaging in change. AFinLateema/ n:o 16, 30–53.

Rocher Hahlin, C. & Granfeldt, J. (2025). Motivation och främmande språk: vision, mål och självreglering som stöd för elevernas lärande. I: Alla språk i skolan: Språkundervisning i nordisk kontext / [ed] Constanze Ackermann-Boström, Birgitta Hellqvist, Maria Håkansson Ramberg, Uppsala University: Uppsala University Publications, 2025, 1, p. 155–166.

Suomi/ruotsi toisena kielenä- opetuksen nykytilan arviointi (2022). Owlgroup.

Tillgänglig: [https://owlgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-](https://owlgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-opetuksen_arviointi_170322.pdf)

[opetuksen_arviointi_170322.pdf](https://owlgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-opetuksen_arviointi_170322.pdf). Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Utbildningsstyrelsen (2024). Program för utveckling av det andra inhemska språket.

Tillgänglig: <https://www.oph.fi/sv/program/program-utveckling-av-det-andrainhemska-spraket>.

Åkerlund, C., Marjanen, J. & Peltonen E. (2022). A-finska kunskapsutveckling från åk 6 till åk 9. Nationella centret för utbildningsutvärdering. Tillgänglig:

https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_2422.pdf

Låter fortbildningen intressant? Mera information och anmälan hittar du här:

<https://www.abo.fi/centret-for-livslangt-larande/pedagogik-och-lararfortbildning/spraksilta/>